

पति TS. 2, 6, 3, 4. *verbreiten*: आत्मकीर्तिम् MBh. 12, 6887.

— आ *caus. ausbreiten, dehnen*: आ समुद्राणि पप्रथुः पृथुणि RV. 6, 72, 3. आ ये विस्त्रा पार्थिवानि पप्रथन्नेचना दिवः 8, 83, 9.

— नि *caus. eindringend verbreiten*: हरे परि वाणीं वर्धयन् इन्नेषि-
ता धमनिं पप्रथन्नि RV. 2, 11, 8.

— परि *med. sich erstrecken um, über*: परि यो विस्त्रा भुवनानि पप्रथे RV. 6, 7, 7.

— वि *act. ausbreiten*: अग्रयतं पृथिवीं मातरं वि RV. 6, 72, 2. *med. sich ausbreiten — weit machen, weit sein*: ऊर्णप्रदा वि प्रयस्व RV. 5, 5, 4. 10, 70, 4. 110, 4. 62, 9. 69, 2. स्तस्य प्रहृष्टमुर्विषा वि पप्रथे 8, 75, 5. दिवश्चिदस्य वरिमा वि पप्रथ 1, 33, 1. 124, 5. 2, 3, 5. 11, 7. TS. 1, 1, 12, 4. विप्रथित *weit verbreitet*: धृष्टद्युम्नो द्रोणामृत्युरिति विप्रथितं वचः MBh. 2, 2667. — *caus. 1) ausbreiten, verbreiten* RV. 1, 62, 5. उत त्रिधातुं प्रथ-
यद्भि भूमं 4, 42, 4. 10, 62, 3. परं यशो विप्रथयस्त्व सेनाम् MBh. 3, 5894. 12, 1955. — 2) *entfalten, an den Tag legen, zeigen*: कुलोचितं विप्रथ-
यतु कर्म MBh. 3, 10277.

— सम्, *partic. संप्रथित allgemein bekannt, berühmt* MBh. 5, 5457.

2. प्रथ् (पृथ्), प्रार्थयति und पर्थयति *fortwerfen* Dhātup. 32, 20.

प्रथ् (von 1. प्रथ्) 1) m. angeblich N. pr. des Liedverfassers von RV. 10, 181, 1. — 2) f. प्रथा a) *das Auseinanderbreiten* (des Puroḍāṣa in den Schalen) Schol. zu Kātj. Ça. 341. 20. 23. — b) *Ruf, Berühmtheit* AK. 3, 3, 9. KATHās. 22, 37. ÇAT. 10, 3. प्रथो गम् गा RĪG-TAR. 1, 12, 3. 34. नी 3, 494. प्रथापक् 3, 179. पृथुप्रथ *weitberühmt* 2, 63.

प्रथन (wie eben) 1) m. *Phaseolus Mungo* Lin. H. 1172; vgl. प्रघन. — 2) n. a) *das Ausbreiten* Nir. 1, 13. P. 3, 3, 83. जिह्वा° RV. Pāt. 14, 7. — b) *Ort der Ausbreitung* TBh. 1, 2, 1. 4. — c) *das Entfalten, an-
den-Tag-Legen, Zeigen*: सामर्थ्य° RĪG-TAR. 3, 284.

प्रथम (von 1. प्र) UNādis. 3, 68. 1) adj. f. (स्त्री) *selten* pronom. declinirt, z. B. प्रथमस्याः AV. 6, 18, 1. प्रथमे nom. pl. P. 1, 1, 88. Vop. 3, 12. PĀNĀV. Ba. 25, 18, 5. R. 4, 37, 11. verdoppelt P. 8, 1, 12. Vārtt. 7. mit seinem nom. comp. P. 2, 1, 58. Accent eines mit प्रथम anlautenden comp. 6, 2, 56. a) *der vorderste, erste in einer Reihe*; = आदि, पूर्व, पौरुष्य AK. 3, 2, 30. 3, 4, 28, 146. H. 1439. an. 3, 468. Mb. m. 47. HALĀJ. 4, 22. प्रथमः पीतिर्मर्कसि RV. 1, 134, 6. अर्पेति प्रथमा पृथ्वीनाम् 182, 2. अत्रा पूजः प्रथमो भाग एति *geht voran* 182, 4. यमो नो गातुं प्रथमो विवेद 10, 14, 2. ÇAT. Ba. 5, 5, 2, 1. 12, 8, 2, 35. 14, 1, 1, 5. कनिष्ठप्रथमा ज्येष्ठजघन्याः ÂCY. GRHJ. 4, 4. KAUC. 82. मल्लशभाज्ञा प्रथमो मनीषिभिस्त्वमेव देवेन्द्र सदा नि-
गद्यसे RAGH. 3, 44. उपायैः प्रथमैस्त्रिभिः *mit den drei ersten* M. 7, 108. प्रथमा. द्वितीया, उत्तमा 12, 48. प्रथम, मध्यम, उत्तम 8, 138. 9, 284. 286. प्रथमा, अपरा RAGH. 8, 28. अष्टे *im ersten Jahr* M. 2, 35. अकृनि 4, 96. Hit. 20, 18. प्रथमाध्यायस्य प्रथमः पादः P. I, S. 13. प्रथमतरावगति ÇĀNĀ. zu BṚH. ÂR. Up. S. 273. — b) *der erste, früheste, frühere; anfänglich, ursprünglich, der älteste*: विडुर्विरिष्यं प्रथमानि पौष्या RV. 1, 166, 7. कृतानि 7, 98, 5. ज्ञानत्यङ्गः प्रथमस्य नाम् *des beginnenden Tages* 1, 123, 9. न मृष्यते प्रथमं नापरं वचः *früheres und späteres* 143, 2. धर्मी 3, 17, 1. व्रता देवानाम् 86, 1. मक्षुं तान्यसुर्याणि प्रथमा धारयन् 4, 42, 2. 7, 47, 1. चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम् 10, 123, 3. ऽवयस् *die erste Jugend* Spr. 1856. ऽपौवन VARĀH. BRH. S. 73, 18. ऽवृष्टि 94, 3. प्रथमवैयाकरण und

प्रथमवैयाकर्ण *ein Anfänger in der Grammatik* P. 6, 2, 56. Sch. सर्वमि-
दानां स्मरामि शकुन्तलायाः प्रथमवृत्तात् *früher* ÇĀN. 82, 7. भार्या *die erste, frühere Gattin* Vid. 332. Oft mit adv. *erst, alsbald, sogleich* zu über-
setzen: यो ज्ञात एव प्रथमो मनस्वान्देवो देवान्कृतुना पर्यभूषत् *eben gebo-
ren* RV. 2, 12, 1. अत्रा यदिन्द्रः प्रथमा व्याणं वृत्रं जघन्वां अर्वाणां सोमम्
sobald als 3, 36, 8. प्रथमो विन्दते वसु *baldigst* 6, 54, 4. प्रथमो नि षीद-
सि सोमकामं हि ते मनः 8, 50, 2. वक्ता नो क्वच्यं प्रथमश्चिकित्वा *alsbald*
10, 12, 1. प्रथमो निवृत्तः *er kehrte zuerst zurück. er war der erste, der
zurückkehrte* PĀNĀT. 241. 14. प्रेषिताः प्रथमे ये च मया हूताः *zuerst, frü-
her* R. 4, 37, 11. येन तत्प्रथमं स्तेयं गोमुरेव गृहे कृतम् *zum ersten Mal
vollbracht* Vikr. 139. — c) *der erste so v. a. trefflichste, vornehmste, vor-
züglichste, unvergleichlich, Haupt* — = प्रधान AK. 3, 4, 28, 146. H. an. Mb. पुत्रं मृकानि प्रथमानि चक्रयुः RV. 7, 72, 1. अष्टमापतं प्रथमेनै-
वानुबुध्यते TBh. 2, 3, 4, 3. कल्प (Gegens. अनुकल्प) AK. 2, 7, 39. M. 3. 147. 11, 30. R. 2, 32, 88. ÇĀN. 99, 23. 67, 18. v. l. MĀLAV. 12, 2. त्रय MBh. 4, 410. प्रथमं भूते रक्तम् PĀNĀT. 62, 1. ऽमङ्गल RAGH. 10, 68. ऽवैयाकर्ण *ein ausgezeichnete Grammatiker* P. 6, 2, 56. Sch. प्रथमतरः सेवावकाशः
MĀLAV. 48. — 2) प्रथमम् adv. *zuerst, am frühesten; erst, eben, alsbald, sogleich*: यस्ताक्णीः प्रथमं सास्युकथ्यः RV. 2, 13, 2. 1, 77, 3. AV. 6, 63, 3. प्रथमं वदन्कुमारः ÇAT. Ba. 11, 1, 6, 4. Ait. Br. 7, 11. यदक्रन्दः प्रथमं त्राय-
मानः *eben geboren werdend* RV. 1, 163, 1. 164, 4. 4, 17, 7. 50, 4. गन्म-
दय प्रथमम् *alsbald* 7, 97, 1. 8, 3, 11. अग्निश्चावायं प्रथमम् 1, 183, 10. यो
अस्य धामं प्रथमं व्याणो *wer erst, wer einmal* 9, 86, 15. नाभा यत्र प्रथमं
संसोमके 10, 64, 13. यदज्ञः प्रथमं संवभूय AV. 10, 7, 31. रेतः पुरुषस्य प्र-
थमं संभवतः संभवति Ait. Br. 3, 2. यत्रैतत्प्रथमं समिद्धो भवति *sobald nur*
ÇAT. Ba. 2, 3, 2, 9. 4, 5, 2, 17. प्रथमास्तमित *eben untergegangen* Kātj. Ça. 4, 13, 12. उदीचि प्रथमसमावृत्त आदित्ये Nir. 7, 28. प्रथमोदित *eben auf-
gegangen* Kuṇḍ. Up. 2, 9, 4. प्रथमदुग्ध *eben gemolken* ÇAT. Ba. 2, 2, 4, 15. —
Gegens. चरमम् *am spätesten* MBh. 2, 2177. प्रथमम्, तदनन्तरम्, तृतीयम्,
अतः परम् M. 8, 129. प्रथमम्, ततस् ÇĀN. 189, v. l. SĀH. D. 46. प्रथमम्,
ततस्, ततस् Spr. 2616. प्रथमम्, पश्चात् RAGH. 9, 61. 12, 39. मातरं वा स्व-
सारं वा मातुर्वा भगिनीं निजाम् । भिजेत भिजो प्रथमम् M. 2, 50, 3, 3. MBh. 1, 485. ÇĀN. 71, 11. 84. RAGH. 3, 4. Vikr. 132. Spr. 699. 1855. KATHās. 22, 212. 38, 66. ÇAUT. 44. Schol. zu P. 1, 4, 41. 3, 4, 24. 4, 3, 83. प्रथमो-
दित *zuerst ausgesprochen* RAGH. 3, 25. प्रथमाभित 10, 56. प्रथममुक्त
KATHās. 36, 127. प्रथमपिप्लुन 43, 868. mit einem gen. *vor* (zeitlich): उ-
त्तिष्ठेत्प्रथमं चास्य चरमं चैव संविशेत् M. 2, 194. शक्तेः प्रथमम् *bevor die
Macht da war* RAGH. 4, 24. *zum ersten Mal* RV. 2, 18, 2. 10, 43, 1. Kātj. Ça. 2, 3, 6. 4, 4, 16. 6, 6, 22. Vid. 194. *erstmal* so v. a. *früher einmal, ehe-
mals, vormals, vorher* M. 1, 28. N. 22, 17. RAGH. 3, 68. Kumāras. 7, 24. ÇĀN. 76. 88. 134. 82, 9, v. l. Spr. 1834. PĀNĀT. ed. orn. 41, 4. mit dem
praes. Vikr. 25. प्रथमपरिगृहीत ÇĀN. 115. प्रथमकथित Megh. 79. — 3)
प्रथमात् adv. *zuerst* HARIV. 3213; vgl. प्रथमतस्. — 4) m. a) (sc. वर्षा) *der
erste Consonant eines Varga, eine dumpfe Tenuis* RV. Pāt. 1. 3. 6, 15. VS. Pāt. 1, 85. 4, 106. 118. — b) (sc. पुरुष) *die erste* (d. h. *dritte*) *Person, die
Personalendungen der ersten Person* Nir. 7, 1. P. 1, 4, 101. 108. 2, 4, 85. ऽपुरुष VJUP. 113. — c) (sc. स्वर) *der erste Ton* Ind. St. 1, 48. 2, 261. fgy. — d) *über die Bed. des Wortes bei den Mathemati.* s. SIDHĀNTAÇĪR. 257.